

***Творчі обрії
Наталки Сняданко***

Управління культури Полтавської
обласної державної адміністрації

Обласна бібліотека для
юнацтва ім. Олесе Гончара

Серія "Сучасні українські письменники"

Творчі обрії

Наталки Сняданко

Інтелект-реліз

Вип. 14.

83.34 Укрб
Т 54

Укладач: *Марина Григорівна Максименко*

Творчі обрії Наталки Сняданко : інтелект-реліз / авт. укладач М. М. Максименко. – Полтава, 2015 . – 20 с.

Запропоноване видання із серії «Сучасні українські письменники» присвячене творчості української письменниці, перекладачки та журналістки Наталки Сняданко, книги якої є цікавим літературним явищем і не залишать байдужими читачів різних вікових категорій.

Серед сучасних українських письменниць **Наталка Сняданко** - українська письменниця, перекладач, журналіст - вирізняється властивою їй майстерністю виточувати в тексті кожную деталь, прагнучи довести її до рівня інформаційного й художнього мікрокосму.

Визначившись із провідними ознаками свого стилю, Наталка Сняданко не полишає художньо-оповідних шукань. Більше того, територія прозових експериментів продовжує приваблювати Наталку Сняданко, у її прозі відчувається та виблискує намір вивільнитися від власних стильових напрацювань.

Народилася письменниця 20 травня 1973 року у Львові. За освітою - філолог, за фахом – журналіст і перекладач з польської, німецької та російської мов. Закінчила філологічний факультет Львівського Державного університету ім. Івана Франка (нині Львівський Національний університет ім. Івана Франка) (1995). Навчалася на факультеті славістики та романістики університету міста Фрайбурга (Німеччина) (1995-1997).

У студентські роки належала до жіночого літературного угруповання ММЮННА ТУГА (за першими літерами імен: Мар'яна Савка, Маріанна Кіяновська, Юлія Міщенко, Наталка Сняданко, Наталя Томків і Анна Серета; ТУГА - «Товариство усамітнених графоманок»).

Працювала оглядачкою, редакторкою відділу телепрограм та відповідальним секретарем газети «Поступ» (1997-2002), секретарем Львівського осередку дослідження античної традиції Центральної та Східної Європи Варшавського університету при Львівському національному університеті ім. Івана Франка (2002-2003). З 2002 р. до 2008 р. – оглядачка відділу культури «Львівської газети». З 2008 р. – редакторка сторінки «Субтексти» газети «Суботня пошта».

Учасниця перекладацьких семінарів: «Translatorium» (2000-2004), VII конференції перекладачів «Пісні східних слов'ян» (Гданськ, листопад 2002), міжнародного семінару перекладачів Translatorium (Literarisches Colloquium Berlin, Берлін, березень 2005). Стипендіантка програм міністра культури Польщі «Gaude Polonia» (2003), польської фундації «Krzyzowa» спільно із німецькою фундацією «Stiftung Mercator GmbH» (2005), краківської фундації «Вілла Деціус» (2006), німецького «Literarisches Colloquium Berlin» та німецького міністерства закордонних справ (2006), Берлінської академії

мистецтв (2007) та перекладацької стипендії фундації Robert Bosch Stiftung у Колегіумі перекладачів міста Штрален (Німеччина, 2007). Як журналістка виступає в українській та закордонній пресі («Критика», «Дзеркало тижня», «Столичний новості», «Gazeta Wyborcza», «Sueddeutsche Zeitung», швейцарський часопис «du»). Фіналістка першої ediції міжнародної відзнаки ім. Джозефа Конрада Польського Інституту у Києві (2007). Член Асоціації українських письменників.

Серед популярних творів Наталки Сняданко - роман «Колекція пристрастей» (2001), книга оповідань «Сезонний розпродаж блондинок» (2005), романи «Синдром стерильності» (2006), «Чебрець в молоці» (2007), дитяча книга «Країна полуманих іграшок та інші подорожі» (2008), роман «Фрау Мюллер не налаштований платити» (2013).

Журнальний варіант її роману «Колекція пристрастей» вперше опубліковано у журналі «Четвер» (2000), а уривок з роману «Синдром стерильності» - у празькому часописі «Український журнал» (2006).

Її поезії були надруковані в альманасі «Ранок, день і вечір Львівського авангарду» (1993), збірнику лауреатів конкурсу ім. Б.І. Антонича «Привітання життя» (1994), часописі «Четвер» (1995), газетах «Літературний Львів» (1994), а прозові твори – у часописах «Сучасність» (2003), «Україна молода» (2003), «Четвер» (2007 – оповідання «Ніч на Івана Купала»), в альманасі «Королівський ліс» (оповідання «Сусіди» (2000), оповідання «Життя без батька, або Гра в створення гри» (2002)) та збірникові «100 тисяч слів про любов. Включаючи вигуки» (оповідання «Черстве печиво» (2008)).

Твори Наталки Сняданко виходили окремими книгами у Польщі, Росії, Німеччині. Роман «Колекція пристрастей» перекладався польською, російською, німецькою, готується переклад іспанською, роман «Синдром стерильності» - російською та польською. Польською перекладено також її есей «Мапа втраченого раю».

Окремі твори та уривки з романів Наталки Сняданко перекладено польською, німецькою, білоруською, чеською мовами. Уривки з романів «Синдром стерильності» у перекладі польською вміщено у краківському часописі «Na-Art» (2006) та літературному кварталнику «Korespondencja z ojsm» (2008), а уривок з роману «Чебрець в молоці» - у варшавському часописі «Tworczość» (2005), оповідання «Червона лінія U2» - в «Ludzie miasta» - антології краківської функції Willa Decjusza». Есей «Як Камю потрапив до супермаркета?» опубліковано німецькою у цюріхському часописі «du» (2006), а вибрані оповідання у перекладі білоруською мовою у мінському часописі

«Всемирная литература» 2008 р. Чеський переклад оповідання «Подорож хворих» вміщено в антологію української літератури «Expres Ukraina». Уривок російського перекладу роману «Синдром стерильності» опубліковано в московському часописі «Книжное обозрение» (2007).

Наталка Сняданко й сама перекладає з польської, німецької, російської. У її перекладах із німецької окремими виданнями вийшли твори Франца Кафки «Замок» (2005), Фрідріха Дюрренматта «Суддя і його кат» («Грек шукає грекиню», «Аварія», «Обіцянка», «Підозра», «Суддя і його кат», 2007), Юдіт Герман «Нічого, крім привидів» (2007), Крістіана Тільманна «Суперники. Близнюки рідко грають поодиноці», «Який промах» (2007), Неле Моост, Керстін Фьолькер «Моллі Махлюй. Ти зможеш, маленька чарівнице!», Моллі Махлюй. Маленька чарівниця. Тільки не зрада!», «Моллі Махлюй. Маленька чарівниця зовсім велика», «Щасливої подорожі, маленька чарівниця» (2007), Гюнтера Грасса «Кіт і миша» (2008).

З польської переклала книгу оповідань Ярослава Івашкевича «Serenite» (2007) та есей Збігнева Герберта «Арль», яке вміщено у книзі «12 польських есеїв» (2001), а з російської – Андрія Куркова «Тонка математика пристрасті» (опубліковано в київській «Роман-газеті», 2005).

Друкується у львівській та київській пресі («Львівська газета», «Суботня Пошта», «Дзеркало тижня»), журналах «Профиль-Украина» та «Український тиждень». Живе у Львові.

Наталка Сняданко явила свою концептуальну причетність до естетики культивованої деталі. Ця естетика представляє інтерес не лише як оригінальний візерунок у художній палітрі, але й як культура думання, що помітно змінює сприймання і трактування тексту. Прозові тексти організовує через культуру незчисленних деталей, які його формують.

Коли вона зосереджує погляд на персонажеві, то її насамперед цікавлять його передісторії, виписані настільки деталізовано, що стає зрозуміло: ці передісторії, які передують основним діям, для Наталки Сняданко є набагато насиченішими, інформативними, ніж виклад основних подій. Коли вона відчуває потребу увиразнити настроєву тональність тексту, то цього досягає через нагнітання, культивування деталей, які в неї починають бриніти обертонами ліричної психологічності.

Її проза є монологічною за своєю природою. Оповідач Наталки Сняданко завжди пригадує, деталізує, конкретизує, узагальнює, розповідає і переповідає.

Усі основні твори Наталки Сняданко прагнуть відтворити сюжетний і психолого-настроєвий плин людського буття. Мотив тривання життя об'єднує усі людські історії, переповідані в текстах авторки. Її персонажі неспішно і

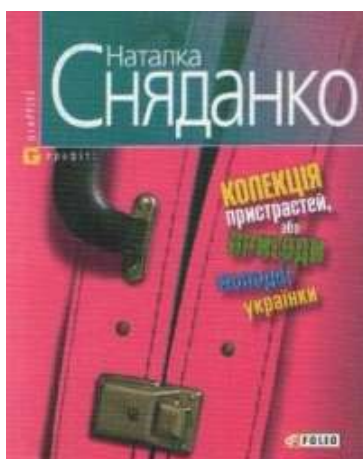
непросто переживають своє дорослішання, стикаючись з відчутними змінами в собі й довкола себе. Мотив тривання переростає у мотив минання життя, який усе голосніше звучить у прикінцевих частинах приватних історій і самого тексту.

Тексти Наталки Сняданко настільки детально й деталізовано вбирають у себе часопростір зовнішнього і внутрішнього людського життя, існування, побудування, що воно постає нескінченним у своїх живих, натуральних формах і власних виявах. Власне знак безкінечності є цілком влучним вираженням авторської манери, семантики і перспективи її прози.

Наталка Сняданко належить до покоління тих авторів, яких свого часу читач не міг не читати.

Збірка «Сезонний розпродаж блондинок» (2005), до складу якої увійшло шість невеликих або не надто розлогих текстів, має риси експериментального пошуку нових оповідних ресурсів. У художньому сенсі вона є строкатою, різностильною, неоднорідною і асоціюється із гала-концертом, у якому виступили групи найрізноманітніших музичних течій, напрямків і спрямувань. «Сезонний розпродаж блондинок» міг би стати, наприклад, романом – настільки гнучкий і варіативний потенціал сюжетних, образних та постикальних рішень він містить. Формат фантазій та умовності в ньому залишився нереалізованим.

«Колекція пристрастей, або Пригоди молоді українки» (2006) відповідає літературній традиції, коли письменник звертається до традиційної проблеми «дитинство-отроцтво-юність». Наталка Сняданко вирішила не зраджувати традиції та написати власний рімейк. Щоправда, з гучним наголосом на становленні еротичного досвіду своєї героїні. Основне тут – аспект тривалості життя й відчуття, усвідомлення граничної деталізованості цього процесу.

«Колекція пристрастей» поділена на розділи, кожен із яких розповідає про пристрасті: «пристрасті по-українськи», «пристрасті по-російськи», «пристрасті по-італійськи», «аристократичні пристрасті» тощо.

На вас чекає колекція пристрастей, що їх зібрала дівчина «з порядної галицької сім'ї» в період свого дорослішання. Крім банальних пристрастей по-українськи та по-російськи, ви познайомитесь з екзотичними — по-італійськи

та по-німецьки, не кажучи вже про пристрасті аристократичні. Кожного разу дівчина намагається зрозуміти — пристрасть це чи кохання? А чи зможете ви відрізнити пристрасть від кохання, то вже ваша справа.

Повість Наталки Сняданко «Колекція пристрастей» без сумніву лише з великою натяжкою можна віднести до так званої «жіночої еротичної прози», хоча ця повість, має всі ознаки бестселера, яким свого часу стали «Польові дослідження українського сексу». Однак характер цієї прози можна охарактеризувати радше як анти-Забужко. Це стосується як стилістики та засобів вираження, так і «соціально-психологічного» портрету головної героїні.

Книга письменниці **«Чебрець в молоці»** (2007) починається з екскурсу в недалеке радянське минуле, зокрема, спогадів про телеперегляди виступів радянських фігуристів. Той, хто жив у ті часи, зможе ще раз згадати пережиті роки, як смакувала одеська кава з бляшанки, грузинський чай «№36», свіжопривезений і миттєво розкуплений, миттєво розкуплений чергою хліб, той самий чебрець у молоці від бабиної корови. Це своєрідна подорож в історію

однією сім'ї, де бабця, як виявилось, під час війни керувала підпільним шпиталем для поранених вояків УПА, а після самогубства доньки взяла на себе тягар виховання та опіки над онукою; про батька, який довів родину до трагедії і не заслужив на прощення ображеної доньки, к отра, на відміну від татуся-графомана, стала справжньою письменницею, і про перший гіркий досвід кохання...

Як сказала сама авторка: «Чебрець у молоці» - це книга про спогади, які ми всі прожили, але встигли забути. Почуття того часу мені захотілося зберегти, принаймні в своїй пам'яті... Так і з'явилася книжка.

«Чебрець в молоці» - найорганічніша з книжок Наталки Сняданко, де стильна фраза, реченнєва конструкція зрощені із стильністю естетичних засад. Поетика й етика культивованої деталі витримані в ній від перших текстових нот, візерункових пасажів і до заключних. Текст немовби виріс із гушавини самого життя, взятого в немислимо чутливих, делікатних і драматичних тонкощах - вимірах.

У «Чебреці в молоці» відтворено нескінченну натуральність життєсвіту. Наталка Сняданко зафіксувала найдрібніші часточки життєсвіту в його кількадесятилітній минувшині, яка описана через звички і звичаї, спосіб

існування, дрібниці квартирних, побутових та соціокультурних інтер'єрів, особливості одягу, перипетії взаємин.

«Чебрець в молоці» - ностальгійна розповідь про ті фрагменти, періоди, сегменти людських життів, що пройшли, розчинилися в часі, розповідь у найменших деталях і подробицях, яка з філологічною стоїчністю намагається протистояти минулому як виміру вже-не-існування, як формі буття.

Наталка Сняданко показала власну концептуальну, навіть беззастережно світоглядну причетність до цілком радикальної естетики – естетики культивованої деталі. Ця естетика представляє інтерес не лише к оригінальний візерунок, пасаж у загально художній партитурі доби, але і як культура думання, що рельєфно, сказати б, новомодерно змінює сприймання і трактування тексту.

За цією естетикою, текст не є цілісністю і від нього марно очікувати цілісності вражень, втілених у прагматичній єдності концепції, сюжетному сполученні образів, композиційній прописаності підготовчих і кульмінаційних моментів.

Усім рано чи пізно стає властивою ностальгія – відчуття того, що ми щось безповоротно втрачаємо чи, можливо, вже втратили і повернути це можливо буде лише за допомогою машини часу. А оскільки такої ще ніхто не вигдав, нам залишається одне – намагатись усіма можливими способами зафіксувати час, що минає або й вже давно канув в Лету. Способи бувають різні: плекання старих речей (часом – практично не функціональних побутових дрібничок), впорядкування фотоальбомів чи довгі розмови-спогади зі своїми ровесниками. Зрозуміло, що для письменника найлегшим способом втримати минуле є описати його.

Полотно твору химерно сплетене з історій про різних людей, уривків із їхнього життя, які так чи інакше мають стосунок до попередніх історій. Книжка не має сюжету як такого: найбільше розповідається про двох подруг Софійку та Лілю, Софійку можна навіть визначити як головну героїню твору, але крім того «Чебрець в молоці», наче лоскутна ковдра, пістрявіє розповідями про Софійчиних батьків, Ліліних маму та доньку, їхніх шкільних вчителів. Це скидається на прочиняння вікон у людські життя, захоплююче і, на перший погляд, хаотичне. Здавалося б, практично не пов'язані між собою «вікна»-історії. Але вони опосередковано дають читачам зрозуміти, відчутти Софійку. Адже всі ці люди певним чином впливали на неї та її життєвий вибір. Все настільки продумано, що після прочитання не варто ламати собі голову над тим, що спонукало дівчат до того чи іншого вчинку. Як і над тим, що чекає їх у майбутньому: закінчується книжка епілогом, де, не лишаючи жодного місця

для читацької фантазії, чітко описано, як розвинулось життя Софійки після описаних подій.

Спокійний тон розповіді заворює і не дозволяє відірватись від книжки. Оповідь, яка ведеться переважно від автора, чарує своєю літературною мовою, що зараз все рідше трапляється серед сучасних книжок, які рясніють ненормативними діалогами своїх героїв. Настільки зачаровуєшся мовою Сняданко, що чи не єдина фраза суржикового штибу іноді виглядає зовсім неорганічно.

«Тут так багато всього того, з чим би хотілося кохатися ще довго...». Так говорить про «Чебрець в молоці» його авторка. А чи дійсно воно так - вирішувати все-таки читачам.

«Країна поламаних іграшок та інші подорожі» (2008) – дитяча книжка про хлопчика Матвійка, який ніколи не думав, що поламаними іграшками гратися набагато цікавіше. А переконався він у цьому, побувавши разом із рожевою свинкою Параскою на справжньому бенкеті поламаних іграшок. Як Матвійкові вдалося заслужити звання дійсного члена Клубу дитячого самовиховання, і що обговорюється на Конгресі м'яких іграшок – про все це у повісті сучасної письменниці Наталки Сняданко.

«Почалося все з того, що я перекладала для видавництва «Грані-Т» кілька дитячих книжок, а потім вони запропонували написати ще і авторську книгу для їхньої серії, у якій дитячі книги намагаються писати «дорослі» письменники. Для мене це був дуже цікавий експеримент, адже редактором усіх моїх «дитячих» проектів зазвичай є мій 5-річний син. Я кілька разів читаю йому текст, редагуючи потім усі місця, які під час читання видаються заскладними, вимагають додаткових пояснень, або і просто задовгі чи невдало скомпоновані для читання речення вголос. Це допомагає зробити розповідь більш плавною, адаптованою для конкретної вікової категорії дітей. Мені хотілося уникнути в цьому тексті типових помилок дитячої літератури – надмірного моралізаторства та дидактизму, занудності, непотрібного «сюсюкання». Коли щовечора читаєш дитині книги, то добре видно їх недоліки, адже увагу дитини не так просто зосередити на тексті. Для цього необхідно продумане ілюстрування – малюнків має бути не забагато і не замало, розміщення ілюстрацій у тексті, поділ на розділи, динамічність сюжету і ціла

маса інших нюансів. Писання для дітей – дуже тонкий і складний технічний процес, у якому потрібно все врахувати. Найважче, звичайно, боротися зі смаками батьків, які нав'язують дітям ту естетику і стилістику, яка близька їм, не зважаючи на смаки самих дітей. Тому мені було дуже важливо, щоб ілюстратором мого тексту став художник, не «скомпрометований» рожево-блакитним солодкавим оздобленням, яке зазвичай панує на сторінках дитячої літератури. І дебют Лавріна Шиміна, для якого ці ілюстрації стали його дипломною роботою у львівському училищі ім. Івана Труша, дуже відповідає тому, що мені хотілося бачити у візуальному оформленні книги», - говорить про цю книгу сама авторка.

«Комашина тарзанка» (2009) - це перш за все розгортання історії взаємин людей, що далеко не перший рік живуть разом (їхня спільність підкреслюється односпрямованими іменами – Сарон і Сарона), примарність інтер'єру, в якому відбувається це розгортання і занурення у ментальний ландшафт (побутовий, психологічний, свідомісний) кожного з цих двох персонажів.

Наталку Сняданко не покоїть проблема плинності, змінності часопростору й суперпроблема часопростору людського життя. Саме в «Комашиній тарзанці» у численних подробицях, нюансах, штрихах розповідаються історії часопростору Сарони і Сарона. Причому взаємини цієї пари перебувають на задньому плані. Важливою є передовсім категорія конкретного життєпростору.

Коли подружня пара, яка переживає напружений період стосунків, вирішує зупинитися на ночівлю у розташованому посеред густого лісу готелі, вона ще не знає, наскільки сильно це змінить її життя. Стосунки між двома людьми часто схожі на тонку тарзанку, натягнуту між двома берегами стрімкого потічка, впасти з якої настільки ж нескладно, як і дістатися з кінця в кінець.

Екзотичні імена основних персонажів, спонтанна автоподорож без реальної мети, зупинка у відлюдкуватому лісовому готелі, що так і називається – «Готель», існування неіснуючої адміністрації, яка листується з гостями-прибульцями короткими загадковими посланнями, - лише відтінює рельєфність і виразність реальних життєкартин з неймовірною детальністю.

Розгортання історії відбувається настільки розмірено, медитативно, що інколи з'являється відчуття зупинки часу в реаліях, викладених у тексті. Час

тут сприймається як величина, цілком залежна або від персонажів, або від автора.

Книжка «Комашина тарзанка» була презентована на 19-му Літературному фестивалі Port Literacki 2014 р. у Вроцлаві серед 70-ти творів - претендентів на одну із престижних літературних премій Центральної Європи «Ангелус».

Героїня нового роману Наталки Сняданко **«Гербарій коханців»** (2011) Амалія, феміністка початку ХХ ст., вигаданий персонаж, що цілком міг би бути реальним, створила в Галичині гарем-комуну, до якого запрошувала тільки чоловіків із фізичними вадами. Наталка Сняданко «сконструювала» для цієї жінки незвичних коханців. Описуючи у своєму щоденнику мешканців гарему, Амалія фізичні вади подає як тло, акцентуючи на психологічній і сексуальній гармонії чи дисгармонії у стосунках.

«Гербарій коханців» актуалізує проблему ставлення до людей із фізичними вадами: «Нині багато думала про те, як тяжко буває виробити в собі співчуття до людей, недосконалих фізично. Тобто не таке поверхове співчуття про людське око, якого вимагають правила пристойності, а справжнє, подолати в собі відразу до людини, яка хоча б найменшою рисою відрізняється від загалу. І ще про співчуття. Не знаю, чи можу і я пересилити себе, коли бачу відверте каліцтво. Знаю лишень, що намагаюся переконувати себе, боуцімто все то неважливе, що людина в тім невинна, але десь у глибині розсудка розумію, що допомагати чи подавати копійки калічному жебракові мене змушує огида, нехіть, недостойні і бридкі почування. Невже того інстинктивного не можна перемогти розумінням?», - говорить Наталка Сняданко.

І не тільки ті, що в «Горіховому гербарії» тьоті Амалії, а й дотичні до творчого й мистецького середовища герої, з яких Наталка Сняданко формує окремих «гербарій коханців» нашого часу. Вади фізичні, які «цементували» екзотичну галицьку комуну-гарем, тепер спроектовано в площину психологічної надломленості. Поступово проступають затаєні комплекси, страхи, скелети у шафах героїв твору. І їхні «вади», чи то пак «особливості», іноді не менш незвичні, ніж у коханців з гарему Амалії.

Ще одна особливість роману - «робота» з асоціаціями. І тих читачів, які мають «спільне» часове минуле з авторкою і можуть згадувати-порівнювати, що в них було так (або не так) у дитинстві, юності, що й їхні батьки захоплювалися (чи ні) тими чи іншими «знаками часу», у які занурені герої

роману. І тих асоціацій-спогадів, які виникають у кожного, незалежно від того, застав він чи ні конкретний історичний період.

Відштовхуючись від аксіоми, що всі ми родом із дитинства, Наталка Сняданко акцентує на подіях, що трапилися з героями саме в ранньому віці (історія про гойдалку, епізод із м'ячем, спогад про дорогу до школи, про запах пригорілого молока, про насильну музичну освіту. Окремими кодами до розкриття особистостей є їхнє ставлення до читання книжок та любов до казок. І все це - в оправі з «фірмових» описів деталей від Наталки Сняданко.

Літературні критики говорять, що після прочитання поєднаних у ньому букв, слів і речень з'являється відчуття «магічності». Текст, можливо, не зачаровує кожним абзацом, іноді видається навіть надто «оповідним», опуклим і громіздким («аби проникнути далі, доводилося руйнувати стрункість поскладених одна на одну речей першого ряду, совати і переміщувати чотирикутники поскладаних речей, але знайти здебільшого все одно нічого не вдавалося, як і не вдавалося відновити втрачену стрункість»), але завдяки настроєності, вдало прописаним деталям, непересічним образам і цікавим темам, «Гербарій коханців» залишає хороший післясмак та рекомендацію для прочитання іншим.

Роман **«Фрау Мюллер не налаштована платити більше»** - це логічне продовження світоглядної лінії, накресленої авторкою ще в «Гербарії коханців». Обидві книжки були номіновані на здобуття премії «Книжка року Бі-Бі-Сі», але жодна з них її так і не одержала.

В романі «Фрау Мюллер не налаштована платити більше», який був презентований восени 2013 року, авторка розвиває тему заробітчанства. Наталка Сняданко не розглядає трудову еміграцію як велику трагедію українського народу. «Насправді, заробітчанство – це не проблема, а традиція, яка існує вже багато років. Виїжджали на заробітки і 100, і 200 років тому. Просто по різному», – говорить авторка.

За сюжетом «Фрау Мюллер...» дві українки, яким трохи за тридцять, Христина і Соломія, корті втратили роботу в Україні, їдуть за кордон. Обидві нещасливі в особистому житті й розчаровані у чоловіках. Причини цього авторка, слідом за Фрейдом, шукає в дитинстві. Більшість героїв роману так чи інакше піддаються цьому ненав'язливому аналізуванню комплексів юного віку. Німкеня Єва, наприклад, страждає через надмірний моральний тиск матері-манекенниці, котра прагнула зробити з дівчини зірку подіуму; Соломія і

Христина бояться афішувати свої гомосексуальні відносини через неприйняття таких стосунків українським суспільством.

Власне, остання тема є однією із чисельних у романі. Любовний лесбійський трикутник Христина-Соломія-Єва від початку приречений на фіаско. У жодній з пар домінуючим є не кохання, а відчай і нестримне прагнення подолати самотність. Соломія виходить за чоловіка, хоч і не любить його. За всіма цими історіями прихований важливий месидж – різниця у ставленні до гомосексуалістів у Німеччині та Україні, яка сьогодні ще кардинально відмінна.

Інша проблема, яку письменниця висвітлює у «Фрау Мюллер...», стосується заробітчанства та меншовартості українців. У романі подаються читачам більш-менш послідовні життєві історії своїх героїв, щедро приправивши їх супровідними розповідями. Найперше – це оповіді заробітчан, які змушені покинути Україну в пошуках кращого життя.

В основу сюжетної лінії роману «вбудовано» історію життя 90-річної українки Ганни Копириць, котра разом із сином Штефаном оселилася в Німеччині. На прикладі цих героїв Сняданко показує зміни, що відбуваються у свідомості та світосприйнятті колишніх українців.

На думку автора передмови, українського поета Андрія Любки, у книжці немає позитивних героїв, як і негативних: «Наталці Сняданко вдалося написати надзвичайно людяний роман: без надмірного екстриму, пафосу чи сентиментів». Тут читач знайде незвичайний фінал, цікавих героїв, легкий стиль письма.

«Ця книга є для мене насамперед спробою розібратися в тому, що відбувається у свідомості людини, яка раптово міняє звичне середовище існування, або саме це середовище раптово міняється. Незалежно від характеру змін – на краще чи на гірше – це завжди травма, і мені було цікаво, як саме психіка дає собі раду з цією травмою – здається чи, навпаки, мобілізується і перелаштовується. Мені було важливо не перетворити цей роман на чергову сентиментальну сагу про важку долю, гіркі сльози і безперервну тугу за батьківщиною на чужині, бо саме такий канон зазвичай панує у зображенні цієї теми. Важливо було також перенести дію у внутрішню, психологічну площину, коли те, що відбувається з героями у сюжеті, менш суттєво, ніж те, про що вони думають, чим переймаються. Заробітчанство – це збірний образ, саме тому у книзі немає головних і другорядних постатей, кожна з них однаково важлива, усі разом вони складають спільний пазл заробітчанської самосвідомості», - коментує свій роман Наталка Сняданко.

Діалогів, до речі, в книзі мало. Коли вони з'являються, то складається враження, що це – справжні розмови, дійсно підслухані і записані авторкою. Жива мова живих людей розкидана в тексті як коштовні перлини реальності. Вони здаються сторонніми вкрапленнями в оповіді про Христину. Проте їх смакуєш як родзинки в бабусиній випічці.

Питання витають доти, поки на сцені не з'являється Єва – німкеня-адвокат, яка, окрім як кохатися з Христиною, кохається у психотерапевтичних методиках. Натяк про це – досить побіжний, захований всередині тексту на 302 сторінках, проте саме він розкриває Наталчин секрет.

Роман «Фрау Мюллер не налаштована платити більше» не про заробітчанство і не про лесбіянок. Книга про те, як звільнитись від зашореності, дитячих комплексів і психологічної несвободи.

Протягом одного дня головна героїня проводить над собою кілька психологічних експериментів. В романі згадано принцип здорового дихання, розмову з порожнім стільцем, фрейдистське тлумачення снів, психоаналіз, завершення гештальту і т.п. Наталка Сняданко випробувала на своїй Христині багато методик. І всі метання й роздуми зводяться до одного: налаштована ця жінка і далі волочити за собою кайдани дитячих комплексів та вимог прагматичного суспільства, чи таки "не налаштована"? Відповідь на це питання, а також доля самовбивці Соломії – на сторінках роману.

Епілог роману – цитата з польської преси про африканських біженців, яким відмовили у притулку, бо вони не надто мальовничо описали мандрівку Середземним морем у контейнері. Гротескність початку обіцяє – далі буде ще більше абсурду, іронії та трагедії одночасно.

Ірина Славінська на сайті «Українська правда. Життя» написала: «Фрау Мюллер не налаштована платити більше» - це дивовижний роман, де гармонійно співіснують експерименти стилістичні та змістові. Крім того, його не можна не прочитати, з огляду на актуалізацію низки нових у нашій літературі тем. І ще - це якісно новий спосіб говоріння про заробітчан з України. Поза мелодрамою».

Ніна Кур'ята на ВВС Україна написала: «Наталка Сняданко провела дуже копітку і об'ємну роботу, звівши під однією обкладинкою стільки історій, розказаних стількома різними діалектами і про такі різні часові періоди».

Твори **«Відчинено двері до Малої Європи»** і **«Конкурс Найбридкіших Смертників»** - при всій їхній жанрово-стильовій несхожості, неоднорідності – щільно «насичені» соціосмисловими акцентами й інсталяціями.

У нарисі-новелі **«Відчинено двері до Малої Європи»** погляд зосереджується на про блемах із одержанням польської візи жінки, що збирається як журналістка поїхати на конференцію політологічного гатунку. В заключних фрагментах новели відбувається трансформація історії головної героїні з соціумної у психологічно-особистісну.

«Конкурс Найбридкіших Смертників» являє собою соціумну фантазмагорію, особливість якої у тому, що її написано в репортажно-газетярській манері.

Тексти Наталки Сняданко настільки детально й деталізовано вбирають у себе часопростір зовнішнього і внутрішнього людського життя, існування, побутування, що воно постає нескінченним у своїх живих, натуральних формах.

«Уривки з ненаписаного сценарію до багатосерійного фільму про кохання» за зовнішніми ознаками є диптихом, за внутрішніми – симбіозом шкіцу й есею. Цей лаконічний текст, першу частину якого написано від імені жінки, другу – від особи чоловіка, становить іронічна розповідь.

«Червона лінія U2» - це синтез журналістського нарису й нотаток. Твір формату подорожі, розлогого документального начерку, про нюанси польського і німецького життя-буття.

«Невловима лірика буднів» належить до жанру оповідання. Це побутова історія з розгалуженою мережею класично заземлених нюансів, штрихів, подробиць, до якої додано по дециці химерності, умовності та містичності, витриманих у побутовому дусі.

«Варшавські медитації» - це «малюнки з природи», у яких досягається гранична життєсхожість і життєймовірність. Коли Наталка Сняданко нагнітає ці малюнки, цей докладний життєпис натур, психологій, доль, з'являється непереборне враження, що Наталка Сняданко влаштувала змагання із самою собою в мірі й ступені буквального копіювання реальності, яка цілими шматками переноситься на шпальти цього тексту.

«Варшавські медитації» у жанровому сенсі й можуть бути позиційовані як журнальний нарис або журналістське оповідання. У творі **«Варшавські медитації»** естетика культивованої деталі відверто набирає обертів, причому не лише смислових, але й структурних. Наталка Сняданко неприховано впроваджує думку про те, що для неї і для такої естетики не має суттєвого значення, про що розповідати. Тобто будь-яка життєва або життєподібна

«картинка», міні-історія і звичайна така собі історія, можуть стати складником, основою тексту й усім своїм єством увійти до нього.

«Кримські сонети» можна було б назвати невеликим циклом. Це добротна суміш нарисовості й кітчовості, приправлена іронічною тональністю. «Кримські сонети» оприлюднюють мотив подорожі, яка, розпочавшись із зовнішніх вражень і малюнків, так і не перемістилася у внутрішні пласти свідомості героїні.

«Життя без батьків, або Супербонус для ідеальної пари» у виконанні Наталки Сняданко є семантично експериментальним текстом. Це один з найцікавіших її задумів, у якому простежується намагання вийти за формат уже напрацьованої естетики культивованої деталі.

Сутність цього твору - у спробі «покласти» комп'ютерну гру на мову художнього тексту. А головна його фішка – сполучити сюжетну інтригу, засновану на розробці цієї гри, з психологічною інтригою в стосунках підлітків, які її придумали.

Територія прозових експериментів продовжує приваблювати Наталку Сняданко – вона не полишає художніх шукань. Наталка Сняданко показала свій стиль, характерною рисою якого є деталізація. Її проза вирізняється монологічністю. Свої твори Наталка Сняданко насичує подробицями, нюансами, штрихами. Усе те, що передає, повістує, викладає Наталка Сняданко, не варто сприймати буквально. Деталі, факти, події, якими вона наснажує свої тексти, з однаковим успіхом можна сприймати під різними, а якщо точніше – під зміщеними кутами зору.

Авторка пише: «Для мене тема в літературі вторинна. Я люблю читати і сама намагаюся писати тексти, які цікаві не темою чи карколомним сюжетом, а тим, як саме ведеться розповідь, який настрій створює текст, до яких міркувань спонукає, наскільки привабливою і правдоподібною є створена у тексті реальність, наскільки майстерно побудованими є окремі речення, епізоди, сцени. Мене цікавлять автори, які вміють здивувати – непередбачуваністю порівняння, способу викладу теми, підходом до тексту. Ті ж автори, які з книги в книгу пишуть «один великий текст», повторюючи ситуації і формальні прийоми, розробляючи відповідне тематичне поле, рідко належать до моїх улюблених. Що ж до власних текстів, то досі мені було цікаво полемізувати з певними літературними жанрами. У «Колекції пристрастей» я намагалася створити іронічний антироман виховання, у «Синдромі стерильності» – пародію на детектив і соціально-сатиричний текст, у «Чебреці» експериментувала з нелінійністю розповіді, сюжетом, поєднанням не через події

чи героїв, а через асоціативний ряд, через уявлення і настрої, намагалася відтворити в цьому хаотичність, примхливість і вибірковість людської пам'яті. Тепер мені хотілося б використати усі ці прийоми для написання «справжнього» роману, більше зосередженого на самій історії – детальніше і об'ємніше описати світ своїх персонажів, вникнути у їхню психологію, ретельніше вибудувати сюжетні лінії і характери. А насамперед – подолати свій страх перед літературною конвенцією та перевірити власну здатність створити текст, який не полемізує з традицією, а адаптує її до психології сучасного читача з його «кліповою» свідомістю і страхом перед «товстими» книгами».

Твори Наталки Сняданко

Сняданко, Наталія. Амаркорд [Текст] / Наталія Сняданко. – Київ : Будинок письменників, 2012. – 892 с.

Сняданко, Наталія. Гербарій коханців [Текст] / Наталія Сняданко. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2011. – 272 с.

Сняданко, Наталія. Колекція пристрастей, або пригоди молодої українки [Текст] / Наталія Сняданко. – Харків : Фоліо, 2006. – 287 с.

Сняданко, Наталія. Комашина тарзанка [Текст] / Наталія Сняданко. – Харків : Фоліо, 2009. – 283 с.

Сняданко, Наталія. Країна поламаних іграшок та інші подорожі [Текст] / Наталія Сняданко. – Київ : Грані-Т, 2008. – 80 с.

Сняданко, Наталія. Фрау Мюллер не налаштована платити більше [Текст] / Наталія Сняданко. – Харків : Клуб Сімейного Дозвілля, 2013. – 304 с.

Сняданко, Наталія. Чебрець в молоці [Текст] / Наталія Сняданко. – Харків : Фоліо, 2007. – 218 с.

Літературознавчі статті про Наталку Сняданко

1. Голобородько, Я. Дескрипція натур-нескінченності [Текст] / Я. Голобородько // Слово і час. - 2011. - № 1. - С. 63-72.

2. Голобородько, Я. Наталка Сняданко - майстриня культивованої деталі [Текст] / Я. Голобородько // Вивчаємо Українську мову та літературу. - 2013. - № 28. - С. 38-39.

3. Голобородько, Я. Субісторії Наталки Сняданко: між безмежністю і безкінечністю [Текст] / Я. Голобородько // Українська література в загальноосвітній школі. - 2014. - № 11. - С. 6-10.

4. Жіноча доля жіночої прози в Україні [Текст] // Шкільна бібліотека. - 2010. - № 8. – С. 56-60.

5. Наталія Сняданко [Текст] // Українські літературні школи та групи 60-90-х рр. XX ст. - Львів, 2009. - С. 478-485.

6. Шутяк, Л. Над "Фрау Мюлер" Фрейд би плакав [Текст] / Л. Шутяк // День. - 2014. - 24-25 січ. - С. 23.

Науково-аналітичне видання

Серія "Сучасні українські письменники"

Творчі обрії Наталки Сняданко

Інтелект-реліз

Вип. 14.

Автор-укладач *Марина Григорівна Максименко*

Редактор	<i>С. В. Сичова</i>
Комп'ютерна верстка	<i>В. Ф. Походун</i>
Відповідальна за випуск	<i>С. В. Сичова</i>

Підписано до друку 15.07.2015. 20 стор. Тираж 5 прим.

Обласна бібліотека для юнацтва імені Олеся Гончара

36039, м. Полтава. вул. Енгельса, 25а

<http://libgonchar.org> E-mail: pobugonchara@ukr.net